

Hafid Bouazza

Meriswin

2014 Prometheus Amsterdam

Dit boek kwam mede tot stand dankzij een stimuleringsbeurs van
het Nederlands Letterenfonds.

© 2014 Hafid Bouazza

Omslagontwerp Roald Triebels

Foto auteur Eline Klein

Zetwerk Mat-Zet bv, Soest

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 2031 3

I

Platanen verheugen zich in wijn en licht en onder hun schaduw schonk de kastelein, in smetteloos hemd en weerkaatsend wit, ons ons ontbijt rood in. We waren tot de ontdekking gekomen dat rode wijn, van het robuuste soort, het best viel op vroege magen; het soort wijn dat zich, eenmaal geslokt, inwendig weer tot een vaste vrucht leek te vormen, een sensatie die ongetwijfeld geholpen wordt door het samentrekken van de maag, een lichte aanzet tot een koliek van de wanden van geharde ontvangers. Zulke wijn harnaste de drinker, zijn wrangheid spinde de mond en bood aldus weerstand tegen wat er nog klokken ging, aan drank of woorden.

De *platanus acerifolia* – gemerkt door het bastaard-teken X – van de antieke Romeinen, de dulba van de oude Arabieren en onze gewone plataan, de plataan van onachtzaamheid en alledaagsheid, stond in drievoud op het kleine plein; twee klonnen boven onze kruinen met begerige kronen naar het groeiend licht en de derde bewaakte twee ronde kleine tafels. Begeerte had hun stammen scheef doen groeien – ze hielden voorover.

In de glazen asbakken op de tafels lagen wat van hun verspreide zaadjes, enkele vruchtjes en katjes die de wind naar de verkeerde dragers gebracht had. Wij waren geen rokers. Wij zijn het nog steeds niet. Wij hebben ook niks tegen tabak.

Rondom ons (ontbijters en platanen) had de ochtend alle frisheid waarmee de mensen op een lentedag als deze de dood tegemoet treden, dat wil zeggen vol levenslust. De dag had nog steeds iets van de nachtelijke onstuimigheid in zich, een soort verwaaing, verwilderdheid, de vermoeidheid die het geraamte geradbraakt heeft na amoureuze ruzies en hysteria.

Een tram wit en blauw reed voorbij langs ons (wij en de platanen), de kleuren suggereerden ziekenver-

voer, al betrof het enkel ontwakende pendelaars over wie wij geen kwaad wilden spreken. Niets bewoog om het plein heen wat zich niet in de etalages bekeek en erdoor opgeslokt werd in dat parallelle universum waarin elke ijdelheid gedoemd is te verdwijnen, waarin elke gereflecteerde ontmoeting onherroepelijk uit elkaar valt. Het is de aquatische wereld waarin glas de stad verandert die de stad waarlijk onderscheidt van het leven in lemen dorpen, waarvan er geen zijn in dit land. Het is glas dat boer van stede-ling onderscheidt. Glas waaruit men niet drinken kan.

Witte wijn daarentegen dronken wij enkel en alleen tegen de dorst. De ochtend leek echter geen belofte van hitte in te houden.

Het plein was grijs en groen, aan weerszijden houten banken die op een lift naar het park leken te wachten. Ze hadden nog geen bezoekers. Vuilnisbakken van dezelfde kleur stonden ernaast. De kastelein veegde de andere tafels nogmaals schoon, keerde de asbakken om en gaf ze een draai met zeem. Hij bracht ons een derde glas voordat wij het tweede geledigd hadden, omdat wij er niet van hielden te lang tussen teugen te wachten. Het keek heel nauw. Het was preci-

siewerk. Een metrisch stelsel gedicteerd door de coördinatie van hand en slokdarm, verhemelte en keel en de resulterende cumulatie onder het gewelf van het hoofd. Een arpeggio van geknor in de darmen – een ingehouden borborygme als waren we in keurig gezelschap – een zware tuimeling van luiër bloed uit het hoofd zoals de klim van een leeuwerik tegen een ochtendwind in.

Dan was het tijd om ons te verheugen op distillaat dat verkwikkend werkte: tijd voor de noendronk, de middagteug, de zenitproost.

Stad van muzen en muizenissen, van geveinsde liederlijkheid en gereguleerde onmatigheid. Stenen paradijs voor belastinginners. Stad van saletjonkers en rokkenjagers, waar vrouwen de broek verkiezen en stokvis als maal bereiden en muilenbier te drinken geven; soms, voor de gelukkige, malse tong en veie lendenstuk.

Een lied is tot ons gekomen dat wij zingen willen, sta ons bij, schone muzen, maar omdat wij niet rijmen kunnen, maar wel trommelen, zullen wij het in proza vertellen.

Teofilo Folengo had zes dikke muzen om hem borden macaroni en polenta aan te dragen; zo hebben

wij de twee nimfen van de Heer Bolos. Draag ons woorden en boeken aan. Ranke en rankgekrulde Melyi, met ogen van nebris en handen van sierlijke meien en ook jij, Tenare, met fluwelen ogen en sluik sabellokken, tengere leest en efebenrug: een blik, een woord, een lach, een glas wijn zal ons gezang verheffen.

Melyi, vertwijn met uw hyacintkrullen deze woorden; vul met de inkt van uw ogen deze klanken, Tenare. Kom, lieve muzen, en verstom van deze stad de muizenissen.

Stad geboren uit reigerskreet – stad geboren uit metaforen en baarder van metaforen.

Waarom zouden muzen niet in steden huizen? Deze veenstad verenigt tussen haar gebouwen ook het bucolische. Kantoor en kouter, ijverige kranen en gauwdieven, ooievaarsnesten en wingerd om olm en wijnhuis onder olm, woonstee van muzen en muizenissen.

De dag was plotseling vol bezigheid, als een vrouw na de trage rituelen van de ochtend: koffie en melk die met romige aandacht en tijd worden bereid, beboterd brood of toast, sigaret en krant en dan een lange geeuw richting badkamer, waar ze zich wast als had ze net water ontdekt, en dan kleding (een lang turen in de klerenkast) en de opsmuk waaraan nimmer temporeel beknibbeld mag worden (verbazing, treurnis en puitigheid in de handspiegel) – plotseling in paniekerige haast schiet, tas over de schouder mishandelend om de sleutels die ze nergens vinden kan en die ze uiteindelijk vindt in de zak van haar lange jas (in de andere zak een verfrommelde visitekaart of een half gegeten reep die haar even doet fronsen om de vege herinnering aan een haastige middag of

vage avond respectievelijk) waarvan de panden haar spoed maar met moeite hebben kunnen volgen – en dat haar hoge hakken niet van de treden glijden is een alledaags wonder – tot ze in volle glazuur en knisperende verpakking in de tram wit en blauw staat die later langs het plein met de platanen rijdt, ze staart naar buiten en tuurt naar de punten van haar schoenen terwijl oordopjes muziek bij haar naar binnen stuwen om de circulatie op gang te houden en kauwgum de smaak van koffie moet verdringen.

– Wat een vergooid leven, zei ik.

– Wij hebben recht van spreken, antwoordde ik.

Als tegenwicht voor het matineuze crescendo kwam tussen de bomen onze dagelijkse terrasgezel aangelopen, de Heer Bolos, de boekverkoper en boekverzamelaar, een aangename globe van een ouderling, licht waggelend op zijn wandelstok, een geval van scoliose maakte hem asymmetrischer dan gebruikelijk is. Hij was zoals immer gekleed in een combinatie van grijs en bruin, wol en katoen, de zwarte baret op zijn kalende hoofd, dat omgaard werd met witte lange stekels. Hij had iets sybaritisch over zich, al was de eerste indruk die hij wekte er niet een van elegantie of zelfs dandyisme – niets van wat bij nadere beschouwing en beginnende gewenning wel waar bleek te zijn, als men eenmaal voorbij een

morsigheid van uitstraling keek – de gulle confetti-strooi van roos op schouders en bolle boezem was opvallend. Een Schots geruite wollen sjaal hing om zijn hals; hij droeg deze ongeacht het weer (blauw of bui, droog of modder, vlok of bloesem). Een montuurloze bril met ronde glazen – wat we vroeger een ziekenfondsbrilletje noemden – was bezig van zijn neusbrug te glijden, een levenstaak. Achter deze glazen sperden zich ogen die querulant keken maar omringd werden door vredestitende kraaienpoten die de twistziekte wisten om te buigen in omgekeerde sikkels van vrolijkheid wanneer hij lustig gielde.

Zijn pupillen als twee druppels inkt op grijs gemarmerd papier.

Hij groette en ging bij ons zitten. De stoel verdween onder zijn ronding. Hij droeg een vaalbruine broek, een grijze, pluizige colbert, waaronder een corduroy vest zijn torso bij elkaar hield in twee zorgzame plooiën tot de knopen onder sternum en boven navel, waardoor de ketting van een zakhorloge minder gespannen erbij kon hangen, en onder colbert en vest was er een lichtblauw hemd tot de bovenste knoop gesloten. Onder het hemd waren gedeeltelijk de contouren van een singlet te ontwaren. Het was alles zo zorgzaam uitgekozen dat het een vorm van

verwaarlozing leek. Een combinatie van Engelse degelijkheid en Frans agrarische deugdelijkheid: men kon hem zich makkelijk voorstellen bij een spel jeu de boules, ware het niet dat hij gemeenplaatsen ontsteeg. Bepaalde gemeenplaatsen. Hij was een sjofele fat.

Voor een emeritus professor uit Albions eikenhouten en stenen tempels had een andere toeschouwer hem kunnen aanzien. Dan nog zou hij, op een of andere wijze, via metafoor of metafysica, op het plein met platanen onder de platanen tussen tramruiten en etalages terecht zijn gekomen om ons gezelschap te houden op het terras met ronde houten tafeltjes en groene banken alsmede klinkers. Wel was het zo dat de stoffen die hij droeg zo pluizig waren dat het leek alsof hij katten de nagels liet vijlen aan zijn contouren voordat hij zijn huis of boekenkraam verliet.

De Heer Bolos was als boekenverkoper en boekenverzamelaar niks anders dan een verzamelaar van verpapierde zielen, zoals hij zelf graag zei. Inkt is ectoplasma, wilde hij ook wel eens zeggen. Zijn vingertoppen waren gelig, maar voor de rest waren zijn handen onberispelijk gemanicurd. Voor hem geen nagels met rimmel onder de rimmen. Zwarte nagelranden voor een boekverkoper en boekverzamelaar

waren voor hem al te geaffecteerd. Een gemeenplaats. Er hing een sfeer van Remington omheen: wapenkruit of schrijfgerei.

Hij pakte een kersenhouten pijp uit zijn binnenzak en stak die tussen zijn tanden vol plak. De pijp had een korte stengel en een kleine emmervormige kop die onder een filter gevuld was met water en een speciaal slangetje had naar het mondstuk. Zo kon hij zijn verse cannabis gekoeld roken. Elke dag kocht hij cannabis. Wanneer hij de toppen verpulverde en zijn pijp ermee stopte, lichtte hij ze met een speciale aansteker op en inhaleerde melodieuus gorgelend en rochelend de heilzame rook. Handzaam, zo'n draagbare waterpijp. Hij klopte op zijn bulkende linkerjaszak.

Hoe herfstig zijn voorkomen ook aanvankelijk leek, de toevoeging van zijn geliefde wiet bracht altijd een bedwelmende zweem van lente mee. Zijn onafscheidelijke sjaal was niet een embleem, of niet enkel een embleem, van zijn statuur. Want wel wist hij dat het weer in deze lage landen altijd het gevaar van kou in zich droeg, als van vrouwelijke onredelijkheid en relationele ontrouw. Wij (en de platanen niet) vergaten dit, maar voor hem was het anders: het was niet dat hij niet vergat, maar vertrouwen was voor hem geen optie. En hoewel hij wantrouwend was, was dit niet een kwestie van wantrouwen: het

was een acceptatie van de grilligheid van de omgeving. (Niet dat hij zelf zo mild zou zijn in zijn oordeel over anderen.)

Een glissando voer door de bladeren van de platanen en geen dichter die het zag. Alsof de wind de boekverkoopster en boekverzamelaar had opgewacht en nu overmatig begeesterd tussen de takken struikelde. Met een smak viel de vlaag op de tafeltjes, nam zaadjes en bloesems mee in zijn val en rolde op de grond, waarna hij in allerijl het plein rondstoof op zoek naar een vluchtpunt, her en der panisch wervelend, botste tegen onze enkels en de poten van de tafels en de schenen van de banken voordat hij erachter kwam dat geen enkele uitgang gebarricadeerd was. En geen dichter die het beschreef.

De kastelein bediende hem cognac en een groot glas water met ijsblokjes. De Heer Bolos hief het glas, knikte onswaarts en nam een voorzichtige sip. Op zijn broek plakten de vertrouwde vegen van kattenharen – kata hari noemde hij ze. Hij had drie katten die vochten om de feliene weldaad van zijn kleine schoot en ampele buik. En daar weerklonk een geborrel uit onze darmen waarop hij – zoals altijd – zei:

– Ah! Jullie inwendige katten beginnen ook te spinnen!

Een zwarte, een rode en een zwarte met witte laarzen. De rode leek vreemd genoeg het meest op hem: mollig en behaard zoals hij vaak te zien was op de vensterbank, waar hij een stereotiepe imitatie ten beste gaf van een weltevreden Chinees.

Uit zijn rechterjaszak nam de Heer Bolos een sinaasappel en legde deze naast het glas cognac neer. Nu was zijn ontbijt compleet en werd de oorzaak van zijn gele vingertoppen zichtbaar. Een ascorbine zuurtegraad was precies wat zijn cognac nodig had. Verder was zijn gebeente naar eigen zeggen aan het afkalven, aan het ontkalken. Het vet en het vlees en de pezen en de spieren en al het andere weefsel waren geen goede bescherming voor zijn botten, want hij klaagde over osteoporose. Ooit riep hij geërgerd uit:

– Och! Ik heb mijn lijf op vele plekken gebroken.

De kastelein had dat gehoord en geantwoord:

– Dan moet u die plekken nooit meer bezoeken!

Hij begon de vrucht te schillen met verzorgde scherpe nagels en zorgzaamheid en precisie – hij (zowel Bolos als vrucht) mocht geen druppel sap verliezen tijdens de ontkleding. Een frons begeleidde zijn bezigheid, twee lijnen boven de neus, die recht naar getuite lippen en tafelrand wezen: brillenglazen en neus werden pictogrammatisch weergegeven in de

drie middelste letters van zijn naam. De schil kwam in een dunne reep schroefsgewijs los, men kon zich voorstellen dat hij het opgebruikte lint van een schrijfmachine met dezelfde accuratesse omdraaide om te controleren of er meer inkt uit te slaan was dan wellicht voorradig of dat hij zijn verslikte cassettebandjes met pink en potlood herstelde. Hij was geen man van onnodige kwistigheid en dat gold ook voor de tijd waarin hij al dan niet meeging. Nadat de sinaasappel geschild was, legde hij de schillen op tafel, pulkte nog aan het vruchtvlees en zette de vrucht aan zijn mond, beet erop en zoog er hartstochtelijk aan, waarna hij het sap in zijn mond liet rollen, het sap savouereerde alvorens het door te slikken en met een palatale smak van de tong zijn genoeg te laten blijken. Enige pitjes waren blijven hangen aan de baardstekels onder aan zijn bovenkin. Hij nipte nogmaals aan zijn cognac, bluste het geheel af met een slok water en hij begon te knarsen op een ijsblokje, een substituuuttand.

De karavaan van de eerstelingen, de koets van onze voorgangers en onze elektrische tram, hinkelde rinkelend en syncopisch weer langs ons voorbij en in flitsen wierpen de spiegelingen van voetgangers en fietsers zich tegen zijn ruiten aan: de donkere reflec-